

מלוך יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֲוִרֵי־תָא יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

כל אדם שליח מצוה בעולם הזה

מ' הוא המשלח אותו, כי לפי מעלת המשלח כן תגדל חשיבות השליחות. ועוד צריך השליח ליתן אל לבו 'מהות עצמו וכוחותיו', כי כפי פחיתות השליח ומיעוט כוחו כן נצרך לעזור עצמו להיות זהיר לא להפסיד את השליחות. וגם צריך לדעת 'מהות השליחות' והציווי שנשתלח עליו, כי אם תהיה השליחות דבר קשה וכבד יוכל השליח להצטדק אם יתשלח בשליחותו, אבל אם תהיה השליחות דבר שבנקל לקיימו לא יהיה פתחון פה לשליח אם לא יוציא השליחות אל הפועל. והדבר האחרון שצריך השליח לדעת, 'מהו השכר' המובטח לו בעד ביצוע השליחות, כי כפי ריבוי השכר המובטח לשליח כן ראוי להתאמץ בקיום השליחות והוצאתה אל הפועל.

על האדם לזכור ד' התנאים שישמרוהו מלאבד עולמו

הוא הדבר המוטל על האדם, לזכור יום ויום את שליחותו ואת תכליתה, כדי שיוכל לבוא לאחור אריכות ימי ושנותיו להתענג מזיו השכינה בשמחתו במעשי ידיו בלי בושה שישנה לאוכל דבר שאינו שלו. בשליחות האדם לעבוד את ה' בעולם הזה, יש לזכור ולהתבונן כי השולח הוא מלך רם ונישא ואילו השליח הוא הנוצר מחומר עכור ושפל. עוד עליו לדעת, כי מצוות ה' אינן כבדות על האדם וכנאמר (דברים ל יא-יד) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאוד בפניך ובלבבך לעשותו. וגם זה צריך לדעת, כי השכר המובטח על המצוות הוא הטוב השלם והנכבד שאין למעלה ממנו, עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיה דסד). וכאשר יתבונן במעלת המשלח ובקלות קיום השליחות, וכן בגודל השכר המובטח על שליחות שביכולת כל יהודי לקיימה, בודאי יתעורר בעצמו לאזור כגבר חלציו לקיים כל המוטל עליו בלי רפיון.

זכרון השליחות יסייע לאדם שלא להשקיע בבית מלון הזמני

כשיזכור שליחותו לא יתן עיניו במילוי תאוות הגוף שאינו כי אם משכן זמני לנשמתו, כפי שלא ישקיע בריהוט אכסנייתו לכמה ימים. ולזה עוזר הזיכרון במהות שליחותו של האדם שיביאהו להשקעה בדבר הנצחי שיעמוד לו לעד הלא הן תורה ומצוות שבגינם יזכה לרב טוב הצפון ליראי ה' ומקיימי מצוותיו.

ונאבדו מתוך הקהל. מבאר השפת אמת, עניין זה הוא בכל אחד ואחד, כי כל יהודי נשלח לעולם לשם תיקון דבר מסוים ובכלל לעשות רצון יוצרו בתוך כל ההבלים המסתירים את קדושתו בעולם הזה, וכך כתוב בפסוק (משלי כב כא) 'להשיב אמרים אמת לשולחך'.

ד' תנאים הנדרשים להצלחת השליחות

והנה, בכל שליחות ישנם ארבע הקדמות הנצרכות לדעתם תחילה כדי שיבוא לקיים השליחות בשלימות, וכך מפרטם העוללות אפרים ע"ה (מאמר קפט), ראשית כל יתבונן השליח

שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים וַיְתִירוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן (יג ב).

פרשת המרגלים טומנת בחובה יסוד גדול בעבודת ה', המלמד אותנו על תפקידו ומהותו של כל אדם בעולמו. מפי ספרים וסופרים נלמד כיצד מעשה המרגלים מאיר לנו את הדרך הנכונה למילוי השליחות שלנו בעולם הזה, ונבאר זאת בעזרת ה' החונן לאדם דעת.

בספרים הקדושים מבואר כי המרגלים היו אנשים גדולים מאוד, אך עם זאת מאחר והיו שליחים ושליחו של אדם כמותו היה להם להתבטל לשולח, וכאשר לא התבטלו התרחקו

מִי־הָתָא דְפְלִיאָה

זכור ושמור - זכירת הלימוד תלויה בשמירתו בקדושה

וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם וְגו' לְמַעַן תִּזְכְּרוּ (טו לט-מ). הרב הקדוש רבי חיים ויטאל ע"ה אומר משמו של האר"י הקדוש ע"ה (ספר הליקוטים תהלים ג), על האדם לטהר עצמו בקדושה כדי שיוכל לבוא ללימוד התורה, כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי, להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו. כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה שאינם נקיים, כך גם נצרך הכנה מתחילה להיות ראוי לקדושת התורה, והרמז לכך הוא, שקודם אותיות 'תורה' באות האותיות 'קדשה', שקודם האות 'ת' נמצאת האות 'ר', קודם ה' האות ה', וכן על זה הדרך יוצא אותיות 'קדשה', לרמז לו לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

זוהי בחינת מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת', שיש להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה. ואף שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמרו (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה מבלי להקדים תחילה את היראה, כלומר, יקדים במחשבתו יראת חטאו לחכמתו, שיחשוב בליבו אלמד בשביל שאהיה ירא חטא (רע"ב אבות פ"ג מ"ט).

הזיכרון בתורה תלוי במידת שמירתו

בכלל חכמתו מתקיימת, הוא שכלל שיתעלה האדם בקדושה כך יזכה שהתורה הקדושה תישאר אצלו בזיכרון תמיד. וסימן זה בידך, מי שיש לו זיכרון טוב, הוא אומר שזכה לקדש נפשו ורוחו בקדושה עליונה. כמו שהיה מעשה, שהגיע אדם למו"ר אבי הקדוש ע"ה והתאונן שאין לו זיכרון בתורה. אמר לו מו"ר אבי ע"ה, 'זכור ושמור דבור אחד נאמר' (ריה כז), כשיש 'שמור' שישמור עצמו בקדושה, יש גם 'זכור' יש בו הכח לזכור את התורה שלומד. כי הזכירה באה מכח הקדושה, ממילא כשיש לאדם קדושה יש לו גם זכירה.

זוהי מה שרמזה לנו תורתנו הקדושה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אם תשמרו עצמכם בקדושה שלא לתור אחרי מחשבת הלב וראיית העין, למען תזכרו יהיה זה הדבר סגולה בדוקה לזכור את התורה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח הקבלה בפיו מסייע לקדש גם המעשה

מן המחשבה והדיבור נבראים מלאכים טובים המסייעים בידו להשלים מחשבתו ולהוציאה אל הפועל.

קבלה טובה משפיעה על האדם אור המקיף

וכבר נודע מה שכתב רבי חיים מוואלוז'ין ע"ה בספרו **נפש החיים** (שער א פ"ו הג"ה ב) שבשעה שאדם מישראל מקבל על עצמו לקיים מצוה הרי הוא מעורר רושם בעולמות העליונים, כמו שאמרו חז"ל (יומא לט.) המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, וככל שמרבה להמשיך קדושה עליונה על ידי כך הוא דבק בה' יתברך בעודו חי בעולם הזה, ואותו האור מקיף אותו ומקדש אותו ומסייע בידיו לקיים את המצוה ולהוציאה אל הפועל, ואחרי שזוכה להשלים את המצוה מתחזק אותו האור להקיף אותו כאילו הוא שרוי בעליונים, ומתוך כך מתעורר בו רצון להוסיף ולקיים עוד מצוות ולהתגבר על היצר הרע.

יש לשמור הפה מדיבורים אסורים כדי שיהיה כח בדיבור לשמור ההתלהבות

אבל כדי שאכן תתן הקבלה בפיו כח לקיום המצוה, יש לשמור את פיו בקדושה כדי שיהיה כוח בדיבורו לסייע בידו, וכפי מה שישמור פיו בקדושה ולא יחל דברו' כך יזכה 'ככל היוצא מפיו יעשה', ותועיל לו הקבלה והתפילה בפיו שיתקיים כן, ואפילו אם ירד מההתעוררות הראשונה שהיתה לו בשעת הקבלה, מכל מקום תסייע לו הקבלה לקיים אותה 'ככל היוצא מפיו', וכלשון קדשו של **השפת אמת** (מסות תרל"ד ד"ה לא יחל, תרל"ט ד"ה במדרש): וזהו 'ככל היוצא מפיו', ולא כתוב 'כל היוצא מפיו', אפילו שכבר ירד מההתעוררות הראשונה שהיתה לו, כי באמת המעשה רחוק מאוד מהרצון והקבלה, רק שעל ידי הקבלה יכולים לדמות המעשה אל הקבלה.

והנה חז"ל דרשו (ד"ה א.) 'ועשית' אזהרה לבית דין שיעשוך. והפירוש הוא שעל ידי שקיבל על עצמו קבלה טובה אזי זוכה שמן השמים יסייעו בידו לכפות את יצרו שלא ימנע ממנו לקיים קבלתו. וזהו שאנו מקבלים על עצמנו שתי פעמים בכל יום עול מלכות שמים, ומן השמים מסייעים בדיבורו להוציא קבלתו אל הפועל.

אנשים מלומדה' (ישעיה כט יג), שעל כך מתאונן הנביא 'יען כי ניגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג כד) 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת', ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור) שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק נמרץ ואחר כך מתקרר החשק, ולזה מעורר הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה התלהבות שהיתה בך בשעת הנדר, 'מוצא שפתיך תשמור' להעלות בזכרוןך בשעת העשיה את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך, הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא) על הכתוב 'מוצא שפתיך תשמור' שעל ידי כן 'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה רושם לסייע בידו.

תוקף המחשבה כשמוציא אותה בדיבור

הכתוב אומר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו', ונרמזו בפסוק זה שלושת חלקי העבודה, מחשבה דיבור ומעשה, והם הכוללים את כל עבודת ה' מתחילה ועד סוף.

אמנם צריך להבין מפני מה הקדים הכתוב את הפה לפני הלב, והרי הדרך היא שמחשבת הלב קודמת לדיבור הפה. אלא לפיכך הקדים הפה קודם ללב להדגיש כי עיקר מעלת המחשבה כשמוציאה בפיו, שכן מחשבה שהאדם מוציאה בפיו יש לה יתרון כוח על פני מחשבה שאינה אלא בהרהור הלב.

הקבלה בפה מסייעת לקיים הדבר למעשה

וכל קבלה טובה ורצון טוב של האדם יש תועלת מרובה אם מוציא הדבר בפיו, כי פה האדם מקודש בקדושת כלי שרת, ומשום כך הקדימו הכתוב לפני 'ובלבבך', ועל ידי שמקבל על עצמו בדיבור ואמירה מקבל תוספת כוח לעמוד בקבלתו הטובה, וכמו שנרמז כאן בפסוק 'בפיו ובלבבך לעשותו', על ידי הקדמת הדיבור והמחשבה 'בפיו ובלבבך' זוכה להוציא הדברים אל הפועל 'לעשותו', כי

והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן פן תרימו אותה. מראשית ערסתכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו יט-כא). ראשית דברינו נקדים להתבונן, מפני מה הוא הדבר, שבעת שמתעורר האדם לעשות מצוה הרי שהוא מלא התלהבות והשתוקקות לקיים אותה כהוגן בכל דקדוקיה וכוונותיה, אך כשמתחיל לקיים את המצוה בפועל נחלשת התלהבותו ואינה עולה בידו כרצונו, כי מדרך הטבע ככל שחולף הזמן מתמעטת ההתלהבות כמצות אנשים מלומדה. אולם ביאור העניין כפי שביארוהו צדיקי אמת ע"ה, כאשר מעורר האדם את הרצון אין מבחין בכך אלא הקב"ה, התלהבות זו שמורה היא מן המקטרגים ועולה לרצון, אבל כשמקיים את המצוה במעשה מתגלה הדבר ליצר הרע, או אז מתעורר כנגד האדם להסיח דעתו ולהפריע לו בקיום המצוה.

אם כן מהי העצה להינצל מקטרוג היצר. יעשה כסדר הזה, לפני קיום המצוה יקבל על עצמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה במסירות נפש, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וייחשב (קידושין מ.), ויחשב לו כאילו קיים את המצוה בשלימות כרצונו, ועל ידי זה נחלש כוח היצר ואינו יכול למנעו מקיום המצוה, אחרי שכבר נרצתה מחשבתו הטהורה, ומעתה שוב יוכל לעשות המצוה בהתלהבות כשאיפתו.

ועל דבר זה כתבה תורתנו (להלן ל א) 'איש כי ידור נדר וגו' ככל היוצא מפיו יעשה', כפי שביאר **השפת אמת** (מסות תרל"ט ד"ה במדרש ונשבעת) להבין מדוע כתבה תורה 'ככל' בכ' הדמיון, היה לה לומר 'כל היוצא מפיו יעשה'. אלא כותב השפת אמת יסוד גדול, וכאמור, כי להגיע לדרגה שהאדם יעשה באותה ההתלהבות שהיתה לו בתחילה כמעט ואין אפשרות כזאת, והלא 'אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו' (ע"ז ג), לכן אמרה תורה 'ככל' - עשה קרוב ככל שתוכל להתלהבות שהיתה לך בראשונה.

הקבלה בדיבור פיו מועילה לשמור ההתלהבות

על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה שלא יבוא לבחינת 'מצות

מילין קירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

הקמה והתורה מה קודם למה

(תהלים קיח ח) 'טוב לחסות בהוי"ה, היינו, שטוב יותר שהאדם יטח בד' שישפיע לו פרנסה באם יעסוק בתורה, 'מבטוח באדם, מאשר יטח הקדוש ברוך הוא כביכול באדם שילמוד תורה אחר כך, וישפיע לו פרנסה מקודם בהקפה. כי ה' יתברך יותר בטוח כביכול, כי לא איש אל ויכזב.

בעקבתא דמשיחא יש לה יתברך להשפיע לנו פרנסה ועשירות כדי שנוכל לעסוק בתורה

אך כאן מגיע האמרי נועם ומחלק בין הדורות, כי עתה בעקבתא דמשיחא אשר ישראל הם נתונים תחת פגעי הזמנים, וקשה כח הסבל מרוב הצרות, ואין בנו כח לעסוק בעבודתו ותורתו, זולת אם יהיה לנו מקודם כל טוב בגשמיות, לא תחסר כל בה. על כן באמת מהראוי שהקדוש ברוך הוא יתן לנו בהקפה טובות גשמיות, ליתן לנו בבטחון שנעסוק אחר כך בתורתו, כי זולת זה אי אפשר לעסוק בתורה. וכן כתב העטרת ישועה ע"ה (פר' שופטים אות ו): והנה בעוונותינו הרבים יען שנתמעטו הדורות ובני עליה המה מועטים, צריך הקדוש ברוך הוא להשפיע לנו מקודם כל טוב העולם הזה ועשירות, כדי שעל ידי זה נוכל לישוב באהלה של תורה ועבודת ה' יתברך.

ראיה מיעקב שהקדים ברכתו לזבולון ולאפרים

ראיה לדבר אומר העטרת ישועה ע"ה, מיעקב אבינו ע"ה שהקדים בברכתו את זבולון שהיה עשיר ועוסק במסחר ליששכר יושב אהלים, כמו שכתוב (בראשית מט ג) 'זבולון לחוף ימים ישכון' ואחר כך (פסוק ד) 'יששכר חמור גרם'. וגם משה רבינו ע"ה בירך את זבולון קודם, כמו שכתוב (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך', הרי אשר מקודם צריך האדם להיות לו שפע רב וכל טוב ואחר כך יוכל לישוב באהלה של תורה. עוד רואים זאת בברכתו של יעקב ע"ה למנשה ואפרים ששיכל את ידיו ובירך את אפרים בימינו, הגם אשר מנשה היה הבכור, כי אפרים רומז על הפרנסה כמו שכתוב (בראשית מא נב) 'כי הפרני אלקים בארץ עניי' והוציא אותו מעוני ורעבון לעשירות רב, ומנשה רומז לסוד התורה כי 'מנשה' אותיות 'משנה', תורה שבעל פה.

ליבו לעסוק בתורה, וממילא יזכה למצוא את המטמון שהכין עבורו הקדוש ברוך הוא לספק לו כל צרכיו בעולם הזה.

ויכוח בין כנסת ישראל לה' מה קודם קמה או תורה

והנה דרוש דרש רבי משה אלשיך ע"ה (תהלים פרק ד ועוד), כי יש כביכול ויכוח כנסת ישראל עם רבונו של עולם, בני ישראל אומרים 'אם אין קמה אין תורה', קודם תנה לנו עושר וממון ואחר כך נעסוק בתורה, מדוע מנסה הקדוש ברוך הוא אותנו תחילה בניסיון העוני לראות שעוסקים אנו בתורה גם מתוך עניות, תחילה ינסנו בניסיון העושר ויראה כי עוסקים אנו בתורה יומם ולילה לא ישבותו. אומר להם הקדוש ברוך הוא, לא יבצר לומר כי לי יש להאמין יותר מאנשי חלד הנתונים תחת שליטת הזמן, ללא ספק נאמן אני ממך, ואם כן למה תרצה שאקדים לך ממון ואאמין אותך שתעסוק בתורה, הפוך בה ועסוק בתורה מתוך דוחק, והאמין בי שאתן לך ממון מפירות התורה. ואם מה שאמרת 'אם אין קמה אין תורה' אני מהפכו ואומר 'אם אין תורה אין קמה'. עד כאן תורף דברי האלשיך הקדוש.

אם ילקח העושר למי שאינו מקיים את התורה תתבטל הבחירה בעולם

ויש להבין, מדוע לא יתכן שיתן לנו הקדוש ברוך הוא תחילה את הקמה, איזו בעיה תהיה אז, שחלילה לא נעסוק בתורה, מה בכך, אם לא יעסקו בתורה ונמצא כי אינם נאמנים אזי יקח הקדוש ברוך הוא את הקמה. אך אם יהיה כך, תינטל הבחירה מבני אדם, כי כולם יראו בחוש כי אשר לא יעסוק בתורה ניטלת ממנו הפרנסה ובודאי לא יפסיק אחד מלימוד התורה ונמצאת הבחירה בטלה. לפיכך תחילה מנסה הקדוש ברוך הוא את האדם אם יעסוק בתורה ומאמין לבורא העולם שיתן לו כל מחסורו, ושוב יתקיים בו 'כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר'.

על פי דבריו פירש הרה"ק האמרי נועם ע"ה (פר' ויצא אות ל"ג) בשם ספרים את הפסוק

אם אין קמה, אין תורה; אם אין תורה, אין קמה. (אבות פ"ג, משנה ז).

ויש להבין, מדוע השתמשה המשנה בלשון שלילה, 'אם אין קמה אין תורה' וכו', היה לה לומר 'אם יש קמה יש תורה' וכו'. יתכן לבאר, כי כאשר יש קמה אין אחד שמרגיש לא טוב שלכן ישאל מנין בא הקמה. רק כאשר יש מחסור אז האדם נותן אל ליבו לבדוק מהו מקור הקמה ומדוע הוא נפסק, ואז תהיה תשובתו 'אם אין קמה' דע לך כי זה בגלל ש'אין תורה'.

על פי זה יובן דבר נוסף שקשה לנו, מדוע פתח התנא תחילה באופן שחסר קמה 'אם אין קמה אין תורה', לכאורה הדבר החשוב יותר הוא 'אם אין תורה אין קמה', שזה מזרז את האדם ללמוד תורה מאחר שמבין כי בתורה תלויה פרנסתו. אלא הסיבה היא כי רק כאשר חסר לאדם דבר גשמי אז הוא מעלה במחשבתו ומנסה להבין מדוע חסר הדבר הגשמי, אך כאשר יש קמה ויש פרנסה חושב האדם שכך היא דרכו של עולם ואינו מתפנה לחשוב על מקור הפרנסה. ולכן תחילה אמר 'אם אין קמה' כי רק כאשר חסר הגשמי אז ישאל ויתבונן.

הרה"ק רבי נתן דוד משידלאבצא ע"ה ביאר הדברים בדרך משל, למלך ששלח צבאו וחילותיו למלחמה והורה להם את הדרך הנכונה שילכו בה, והוסיף לומר להם שאין להם צורך להכין לעצמם מזון ומחיה, כי כבר דאג להכין להם מראש מזון לאורך כל הדרך המיועדת, ואולם בזמן הילוכם בדרכים התרעמו החיילים על כך שאינם מוצאים שום מזון כפי הבטחת המלך, היה שם חייל פיקח שאמר כי אין זאת אלא שטעינו ולא הלכנו בדרך המיועדת, ואם נבדוק היכן טעינו נוכל לשוב לדרך הישר ושם בודאי נמצא את כל מה שהכין בעבורנו המלך.

וכן הוא בנוגע לפרנסת האדם בעולם הזה, כי האדם נשלח לעולם השפל ללחום בו מלחמת ה' ולהכניע את יצרו הקשה, וכל צרכיו ומחסורו על הקדוש ברוך הוא אשר הכין לכל אחד מזונותיו הנצרכים לו, וההולך בדרך ה' מוצא בכל מקום ובכל שעה כל הנצרך לקיים נפשו לעבודת בוראו, ואם אין לו את פרנסתו הדרושה לו לא יתרעם כלפי מעלה, כי 'אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו' (משלי יט א), והעצה היעוצה היא שייטיב דרכו ויפנה

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

